

ประชากรและการเจริญพันธุ์ชาวเขาเผ่าม้ง

สมควร ใจกระจ่าง* และนิตยา แสงเล็ก*

บทคัดย่อ

ชาวเขาเผ่าม้งเป็นกลุ่มประชากรจำนวนมากกลุ่มหนึ่งในประเทศไทยและมีวิถีชีวิต วัฒนธรรมทางสังคม และความเชื่อที่ส่งผลต่อสุขภาพ อาทิเช่น ค่านิยมการมีบุตรมาก ไม่นิยมคุมกำเนิด โดยเฉพาะการทำหมัน อันจะเห็นได้จากข้อมูลสรุปผลการสำรวจประชากรชาวเขาของประเทศไทย พ.ศ. 2528-2531 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าชาวเขาเผ่าม้ง มีจำนวนคนเฉลี่ยต่อครัวเรือน 7.9 คน อัตราเกิด 51.3 ต่อประชากรพันคน อัตราเพิ่มร้อยละ 4.3 อายุมัธยฐาน 13.9 ปี อัตราพึ่งพิงทางประชากร 120.6 มีอัตราการคุมกำเนิดเพียงร้อยละ 15.8 จำนวนบุตรเกิดรอดต่อสตรีที่เคยสมรสอายุ 15-44 ปี 3.5 คน ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเกือบ 20 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โครงสร้างพื้นฐาน การย้ายถิ่น และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการส่งเสริมสุขภาพอันเนื่องมาจากการพัฒนาในกลุ่มชาวเขาทั้งภาครัฐและเอกชน ศูนย์พัฒนาอนามัยพื้นที่สูง กรมอนามัย เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการผลักดันและส่งเสริมสุขภาพชาวเขา จึงได้ติดตามประเมินสถานะสุขภาพเป็นระยะ ได้มีการสำรวจโครงสร้างประชากรชาวเขาในปี พ.ศ. 2539 และเห็นควรให้มีการสำรวจเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงทางประชากรชาวเขา ดังนั้นจึงได้ทำการสำรวจทางประชากรและภาวะการเจริญพันธุ์ของชาวเขาเผ่าม้ง ขึ้นในปี พ.ศ. 2548

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้แหล่งข้อมูลทางประชากรและภาวะการเจริญพันธุ์จากการสำรวจทางประชากรด้วยวิธีตัวอย่าง ตัวอย่างที่เลือกตามหลักความน่าจะเป็น (Random sampling) จากจังหวัดที่มีชาวเขาเผ่าม้ง 13 จังหวัดของประเทศไทย ผลการศึกษาทางประชากร พบว่า จำนวนคนเฉลี่ยต่อครัวเรือน 7.2 คน อายุมัธยฐาน 18.0 ปี อายุขัยเฉลี่ยชาวเขาเผ่าม้งเมื่อแรกเกิด 77.6 ปี เป็นเพศชาย 85.9 ปี เพศหญิง 76.2 ปี อัตราส่วนเพศชายต่อหญิง 103:100 อัตราพึ่งพิงทางประชากร 83.4 แบ่งเป็นอัตราพึ่งพิงประชากรวัยเด็ก 76.2 อัตราพึ่งพิงประชากรวัยสูงอายุ 7.2 สำหรับผลการศึกษาภาวะการเจริญพันธุ์ พบว่า มีอัตราเกิด 28.5 ต่อประชากรพันคน อัตราตาย 2.0 ต่อประชากรพันคน อัตราตายทารก 6.4 ต่อเด็กเกิดมีชีวิตพันคน อัตราเพิ่ม ร้อยละ 2.7 จำนวนบุตรเกิดรอดต่อสตรีที่เคยสมรสอายุ 15-44 ปี 3.4 คน อัตราการคุมกำเนิด ร้อยละ 66.3

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ว่า อัตราการเพิ่มประชากรชาวเขาเผ่าม้งมีแนวโน้มลดลง อัตราการคุมกำเนิดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามพบว่ายังนิยมการมีบุตรมาก จะเห็นได้จากจำนวนบุตรเกิดรอดต่อสตรีที่เคยสมรสยังไม่เปลี่ยนแปลง อัตราการพึ่งพิงทางประชากรสูง มีสัดส่วนประชากรวัยเด็กสูง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมตามมา มีผลกระทบต่อการดูแลสุขภาพ จึงจำเป็นต้องมีกลวิธีที่เหมาะสมในการดำเนินการพัฒนาสุขภาพชาวเขาเผ่าม้ง โดยมุ่งเน้นในกลุ่มเยาวชนเป็นเป้าหมายหลักที่ต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป

* ศูนย์พัฒนาอนามัยพื้นที่สูง กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข